

нения значений $Y_{СП}$, при которых можно выявить его качественную характеристику, иными словами, отнести оценку $Y_{СП}$ к слабому, среднему или сильному уровню развития СП предприятия. В результате предлагаются следующие градации уровня развития СП:

- от 0,00 до 0,03 – эффективный уровень развития;
- от 0,03 до 0,06 – средний уровень;
- от 0,06 до 1,0 – низкий (слабый) уровень.

Таким образом, на основании таксономического анализа и с использованием модели эластичности разработана методика оценки эффективности использования ресурсов предприятия, а также обобщающего показателя уровня развития стратегического потенциала предприятия, что позволяет количественно отразить сильные и слабые стороны предприятия без поправок на экспертные оценки.

1. Ансофф И. Стратегическое управление. – М.: Экономика, 1989. – 519 с.
2. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия. – СПб.: Питерком, 1999. – 416 с.
3. Кныш М.И. Конкурентные стратегии. – СПб.: Любавич, 2000. – 284 с.
4. Экономическая стратегия фирмы: Уч. пособие / Под ред. А.П.Градова. – СПб.: Спецлитература, 1999. – 589 с.
5. Люкшинов А.Н. Стратегический менеджмент. – М.: ЮНИТИ, 2000. – 375 с.
6. Плота В. Сравнительный многомерный анализ в экономических исследованиях: методы таксономии и факторного анализа / Пер. с пол. В.В.Иванова. – М.: Статистика, 1980. – 151 с.
7. Рихтер К.-Ю. Транспортная эконометрия. – М.: Транспорт, 1982. – 317 с.
8. Ходоровский М.Я. Хозрасчетный механизм управления металлургическим предприятием и научно-технический прогресс (теория и методология). – Свердловск: Изд-во Уральск. ун-та, 1990. – 180 с.
9. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. Методика финансового анализа. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 176 с.
10. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. – К.: МАУП, 2001. – 152 с.

Получено 21.01.2003

УДК 658.016.7 (477)

М.О.КУРНОВСЬКА

Харківський державний економічний університет

ЗОВНІШНІ ТА ВНУТРІШНІ ФАКТОРИ, ЩО ОБУМОВЛЮЮТЬ ПРОВЕДЕННЯ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ

У даний час промисловість машинобудування України переживає спад виробництва, що обумовлено негативним впливом багатьох зовнішніх і внутрішніх факторів. Усі ці фактори, що впливають на зміну обсягів, структури виробництва, збуту готової продукції і призводять до зниження рентабельності продажу, умовно розділені на дві групи: структурно-технологічні й організаційно-економічні фактори.

В умовах ринкової трансформації економіки України національні

виробники знаходяться у важкому становищі, коли разом з проблемами внутрішнього характеру виявляється незадовільний вплив зовнішніх факторів, що набагато ускладнює процес реструктуризації. Тому в сучасних умовах господарювання проблема дослідження цих факторів є вельми актуальною.

Фактори зовнішнього середовища (зовнішні фактори) підрозділяються на фактори прямого й непрямого впливу.

Крижанівський В.Г. у своїй праці [1] висвітлює основні зовнішні фактори виробничо-господарської діяльності підприємства машинобудування, що наведені на рис.1.

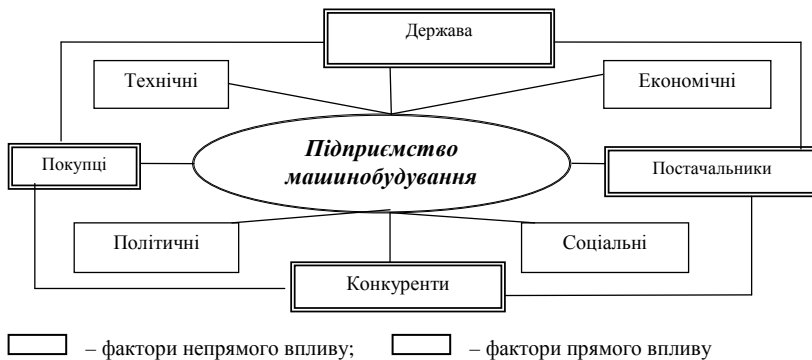

Рис.1 – Основні зовнішні фактори виробничо-господарської діяльності підприємства

До зовнішніх факторів прямого впливу відносять державу, постачальників, споживачів і конкурентів. Ці фактори впливають на прийняття рішень підприємства у сфері його господарської діяльності.

До зовнішніх факторів непрямого впливу відносять стан економіки (економічні), технічні, соціальні (соціокультурні) й політичні фактори. Ці фактори впливають на підприємства так само суттєво, як і фактори прямого впливу, але середовище непрямого впливу слабкіше.

Підприємство машинобудування знаходиться у конкурентному середовищі, що постійно змінюється. Вплив цього фактора на підприємстві відбувається в кількох напрямках. Підприємству необхідно врахувати конкурентні сили, виявити їх особливості й оцінити їх інтенсивність. Розгляд цієї проблеми для підприємств машинобудування можна здійснити на основі моделі, яку запропонував М.С.Портер (рис.2).

Згідно з цим рисунком основними джерелами конкурентних сил виступають підприємства машинобудування, продукція яких може

бути замінником (у тому числі іноземні підприємства); потенційні підприємства-конкуренти; постачальники; покупці.

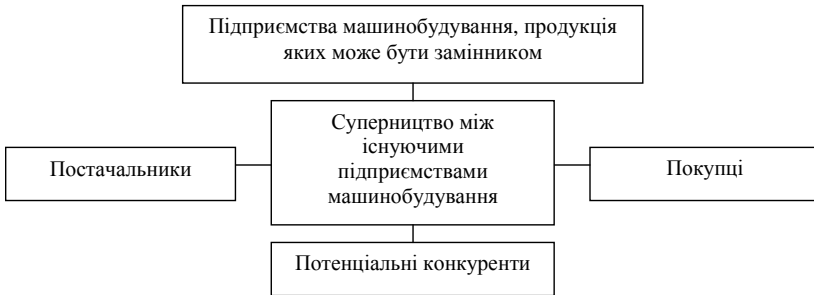

Рис.2 – Модель конкурентних сил підприємств машинобудування
(на основі моделі М.Є.Портера)

В умовах ринку особливе значення мають конкурентні сили у формі продукції іноземних підприємств і платоспроможності покупців. Погіршує положення і проблема конкурентоспроможності вітчизняного машинобудування.

В умовах ринкових трансформуваль здатся потрібним завдання згрупування факторів зовнішнього й внутрішнього середовища, що обумовлюють необхідність проведення реструктуризації на вітчизняних підприємствах.

У результаті аналізу останніх наукових досліджень всі фактори, що впливають на зміну обсягів, структури виробництва та збуту готової продукції і призводять до зниження одного з найважливіших результатів діяльності підприємства машинобудування як комерційної структури – рентабельності продажу, ми умовно поділили на дві групи: структурно-технологічні та організаційно-економічні фактори (рис.3).

Структурно-технологічні фактори в умовах ринкових трансформуваль зв'язані з порушенням у інвестиційному процесі та включають у себе:

- відсутність (чи швидке скорочення) ринків збуту профільної продукції машинобудування (у тому числі через неплатоспроможність споживачів, збільшення конкуренції з боку імпортої техніки);

- неконкурентоспроможність продукції машинобудування у зрівнянні з імпортними й вітчизняними аналогами (внаслідок морального зносу основного капіталу, тобто старіння технології та конструкцій, зростання норм поточних витрат, що викликаний фізичним зносом основного капіталу, недостачі інвестицій).

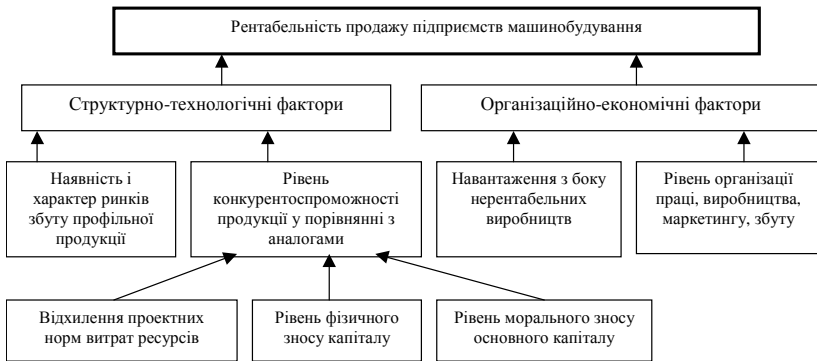

Рис.3 – Фактори ефективності функціонування підприємств машинобудування

Організаційно-економічні фактори, що пов'язані з порушенням в організації та управлінні підприємством машинобудування як інституційною структурою, включають в себе:

- підвищене навантаження з боку нерентабельних виробничих структур підприємства (неефективна виробничо-технологічна структура, наявність майна, що не використовується, та ін.);
- низький рівень організації виробництва, праці, маркетингу, збуту (низький рівень використання виробничих потужностей, неефективне використання робочого часу, падіння продуктивності праці).

Як показують дослідження факторів, що впливають на зниження рентабельності продажу і, відповідно, обумовлюють необхідність реструктуризації підприємств машинобудування України, на перше місце серед них виходять фактори, пов'язані з порушенням в інвестиційній сфері, такі як низька конкурентоспроможність вітчизняної продукції і неплатоспроможність споживачів машин та обладнання.

Досягнення стратегічної цілі реструктуризації підприємств машинобудування – підвищення конкурентоспроможності продукції, зберігання та розвиток науково-технічного, виробничого, кадрового потенціалу підприємств – можливе у двох взаємопов'язаних напрямках (рис.4).

1. Шляхом ліквідації порушень в інвестиційній сфері:

- розвиток виробництва шляхом реалізації інвестиційних проектів машинобудування, які спрямовані на підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції машинобудування;
- забезпечення фінансування таких проектів шляхом поповнення обігових коштів підприємств машинобудування і отримання ними прибутку в результаті реалізації високоефективних інвестиційних про-

ектів підприємств інших галузей, що швидко окупаються і потребують переоснащення вітчизняної техніки.

2. Шляхом усування порушень в організації та управлінні діяльністю підприємств машинобудування:

- підвищення інвестиційної привабливості підприємства в результаті приведення у відповідність до ринкових вимог технологічної, виробничої, загальногосподарської структур підприємства, структури активів і витрат;

- полегшення переливу капіталу у виробничу сферу через створення інтегрованих об'єднань з банками.

Рис.4 – Логічна схема здійснення реструктуризації підприємств машинобудування

Отже під реструктуризацією підприємств машинобудування ми розуміємо матеріально-речову зміну структури його активів, технологічної, виробничої, загальногосподарської структур для підвищення конкурентоспроможності продукції з метою поліпшення результатів виробничо-господарської діяльності. Тому, на нашу думку, процес

реструктуризації повинен бути спрямований у першу чергу на підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції машинобудування і стимулювання попиту на цю продукцію.

1. Крыжановский В.Г. Реструктуризация предприятия. – М.: Изд-во «ПРИОР» «ИВАКО Аналитик», 1998. – 48 с.

Отримано 14.01.2003

ББК 65.9 (2) 441

В.А.ЛЕЛЮК, канд. техн. наук

Харьковская государственная академия городского хозяйства

ПРОБЛЕМЫ РЕИНЖИНИРИНГА ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ГОРОДА

Рассматриваются особенности моделирования и реинжиниринга институциональных систем в условиях развития местного самоуправления.

1. *Институциональные проблемы функционирования и устойчивого развития города.* Действующие в Украине институциональные системы не обеспечивают эффективное функционирование жизнеобеспечения города, не способствуют его динамичному развитию. Они неполные и зачастую содержат противоречивые и неоднозначные правила и процедуры. Неполнота их проявляется в том, что для многих возникающих ситуаций вообще отсутствуют правила и, соответственно, их управляемость. Противоречивость и неоднозначность правил приводят к произвольным решениям, как правило, не учитывающим общественные интересы. Например, существующая институциональная среда производства, снабжения и потребления энергии не создает заинтересованности и/или вынужденности энерго- и ресурсосбережения. Институциональная среда, регламентирующая застройку города, замедляет, усложняет и удорожает этот процесс, не учитывая интересы горожан и субъектов предпринимательской деятельности. В то же время она не препятствует быстрому решению вопросов строительства супермаркетов или автозаправочных станций с грубым нарушением действующих норм.

Проблема институализации на государственном и местном уровнях управления широко обсуждается на различных конференциях и совещаниях. Существуют международные программы, финансируемые из-за рубежа, где вопросам институализации уделено большое внимание, особенно с 90-х годов в связи с бурным развитием теории контрактов [7, 12]. Имеется много известных ученых в этой области, в том числе нобелевские лауреаты. Мощный процесс институциональ-